

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

NAŠE ŽRTVE SO NAM
ZGLED V NADALJNI
BORBI ZA LEPŠE ŽIV-
LJENJE, ZA ENOTNOST
IN ENOTNO VOLJO VSE-
GA NAŠEGA LJUDSTVA

LETNIK IV

DUNAJ, V PETEK, 4. XI. 1949

ŠTEV. 75 (260)

Položili so dar - domu na oltar

V nedeljo, dne 6. novembra t. l., se bo slovensko ljudstvo na Koroškem na zunaj oddolžilo nesmrtnim junakom, trinajstim žrtvam iz Sel, Borovelj in Železne Kaple, ki so zrastle iz naše zemlje in nam prvi pokazali pot neustrašne borbe za visoke ideale človečanstva, za najvišje dobrine, za svobodo zatiranega in na smrt obsojenega naroda, za človeka vredno življenje, za trajen mir in bratsko sožitje med narodi, za uničenje krvavega fašizma. Odkrili jim bomo spomenik — spomenik, ki je vklesan za vedno tudi v naših srcih, spomenik, ki bo ostal trajen tudi v poznih rodovih, dokler bo slovenski rod hodil po zemlji tod.

Trinajst žrtev, prvih večjih na Koroškem — zraslih v trdi šoli vsakodnevne boja iz našega preprostega ljudstva, bili so delavci, kmetje in nameščenci, so postali junaki nesmrtnih veličine. Življenjska pot jim je bila trda, žilava borba za vsakdanji kruh jim je izklesala odpornega duha, v od naporov utrjenem telesu je prebival zdrav, svoboden in svobodoljubni duh, bili so zdravi in vredni sinovi slovenskih mater in očetov. Ljubili so življenje in življenje svojega naroda, ki so mu bili zvesti in ga ljubili nad vse, ter so se v obrambo življenja uprli brezprimerni premoči krvavega in nasilnega fašizma, ki se je razbohotil na naši zemlji in z ognjem in krvjo kruto iztrebljal naš rod. Bili so čaši, ki jih naše ljudstvo ne bo nikdar pozabilo, ko so vlačili naše najboljše v koncentracijska taborišča, taborišča uničenja in smrti, krematorijev in plinskih čumnat, preganjali naše družine z rodne grude, zasledovali vsakega Slovenca in antifašista in nihče ni bil varen pred najhujšim sadističnim in krvoločnim mučenjem in uničenjem v gestapovskih ječah. Rešiti in osvoboditi narod fašističnih tiranov, ohraniti narodu življenje, je bil visoki cilj vseh resničnih rodoljubov in ti trinajsti so bili prvi, ki so pričeli in se priključili osvobodilnemu gibanju slovenskega naroda, neustrašno so sledili klicu vodstva Osvobodilne fronte, ki je zajela ves slovenski narod na Koroškem, in brez strahu in oklevanja so sodelovali z edinicami narodno osvobodilne vojske, s partizani, ki so zavzemali čim dalje večji razmah na Koroškem. Pretrgali so s preteklostjo bivše slovenske politike na Koroškem, s politiko breznačelnosti in pohlevnega kompromisarstva, ki ni bila po želji koroških Slovencev samih, ampak uravnana od sovražnikov.

Ti junaki so spoznali pravi obraz fašizma in so krenili edino pravo pot odločnega upora in brezkompromisne borbe. To pot jim je veleval prirojeni notranji nagib nepokvarjene slovenske poštenosti, globoka narodna zavest, socialni čut naprednega človeka in volja do svobodnega življenja. Takrat je v naših gozdovih zaživelo, vsepovsod so se pojavljali partizani, aktivna oborožena borba proti nasilju se je razmahnila ob živi podpori vsega zavednega ljudstva na Slovenskem Ko-

roškem. Ti trinajsti so bili med prvimi, ki so s svojim dejanskim zgledom sejali seme, ki je rodilo tako bogate sadove.

Toda gestapo, policija in fašistična soldateska je na vsak način skušala zatreti osvobodilno gibanje. Zasledovala je vsak pojav in se je v ta namen posluževala tudi izdajalcev, ovaduhov in agentov. Na žalost so se taki izvržki s krvavim znamenjem izdajstva tudi našli. In tako se je zgodilo. Nekega dne sta se pri Mariji Olipovi zglasila dva belogardiistična izdajalca, govorila sta slovensko in izrazila željo, da bi dobila rada čimprej zvezo s partizani. Olipova ni slutila kaj se skriva v njihovih črnih dušah in so se za sestanek dogovorili. In glej: na zmenjeni sestanku sta lopova privedla oboroženo tolpo nemških fašistov, ki so hišo obkolili. In kaj je bila grozotna posledica tega izdajstva? Polovili so šestintrideset poštenih naših ljudi, mož, žen in mladincev iz Sel, Borovelj in okolice Železne Kaple. Na celovškem nacističnem sodišču je krvnik Freissler dne 9. aprila 1943 izrekel krvavo kruto obsodbo: Trinajst slovenskih antifašistov na smrt, ostale pa na dolgotrajne ječe, skup-

no na sedemindeset let in devet mesecev robije.

Dne 29. aprila 1943 so na Dunaju izvedli justifikacijo in trinajst junakov je položilo najdragocenejše, svoje življenje, domu na oltar. Trinajst slovenskih koroških antifašistov so obglavili in imen: Tomaž Olip, gozdni delavec iz Sel, Jakob Oraže, delavec iz Sel, Janez Dovjak, puškar iz Borovelj, Franc Gregorič, kmet iz Sel, Franc Pristovnik, kmečki delavec iz Sel, Florijan Kelih, gozdni delavec iz Sel, Jernej Oraže, nameščenelec iz Sel, Janez Oraže iz Sel, Urh Kelih, kmet iz Sel, Franc Weinzierl, kmet iz Suhe, Jurij Pasterk, kmet iz Lobnika, Mihajel Zupanc, delavec iz Obirske, Marija Olip, delavka iz Sel, slovensko ljudstvo na Koroškem nikdar ne bo pozabilo.

Junaki so umirali junaško, prezirali so smrt in ji pogumno gledali v oči. O njihovem junaštvu, herojskem zadržanju pričajo pisma, ki so jih svojim dragim pisali kratke uri ce pred grozotno smrtjo. V svojih pismih odkrivajo vso slovensko globino, nežno ljubezen in skrb za svojce, nepremakljivo prepričanje za ideje, za katere so se neustrašno in požrtvovalno borili ti slovenski pa-

trioti, za ideje, ki so vredne življenja, in neomajno vero v končno zmago pravice, v svobodo in lepše življenje slovenskega ljudstva in vsega človeštva.

Doprinesli so veliko žrtev, položili so najdragocenejše, svoje življenje domu na oltar. Njihove žrtve niso bile zaman. Bili so predhodniki množičnega junaštva našega ljudstva, po njihovem zgledu so rastle vrste borcev iz dneva v dan in žrtve so bile središče enotnosti in enotne volje vsega slovenskega ljudstva, enotnosti, ki jo na žalost skušajo danes nekateri razbijati, ki so v času najtežje preizkušnje našega naroda stali ob strani.

Takrat seveda ni bilo nikogar, ne med posvetnimi in tudi ne med cerkvenimi krogi, ki bi obsodili zločinsko početje fašističnih rabljev in jim grozil morda z ekskomunikacijo — a danes!

Ko se naših veličastnih žrtev vedno s ponosom in spoštovanjem spominjamo in te dneve prav posebno, vemo, da so nam one zgled za nadaljnjo neustrašno in požrtvovalno borbo za naše lepše življenje, za enotnost in enotno voljo vsega našega ljudstva.

Edino zmaga načel svobode in enakosti med narodi je jamstvo borbe za mir

Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru je poslal protest Svetovnemu kongresu pristažev miru, ker jugoslovanskih zastopnikov niso sprejeli v svetovni komite miru, ki je zasedal v Rimu. V tem protestu je navedeno, da je bil Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru sprejet med člane Svetovnega kongresa pristažev miru na kongresu, ki je bil meseca marca v Parizu. Predstavniki 72 držav so takrat soglasno potrdili izvolitev dveh delegatov narodov Jugoslavije za člane Svetovnega komiteja pristažev miru. S tem, da je izključil jugoslovanske delegate iz Svetovnega komiteja miru, je urad poteptal sklep predstavnikov 72 držav o izvolitvi jugo-

slovanskih zastopnikov.

Dne 28. oktobra pa so člani delegacije Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru priredili v Rimu tiskovno konferenco, kjer so obrazložili jugoslovansko stališče. Vodja delegacije, dr. Josip Vidmar, je med drugim izjavil:

Eno izmed glavnih prizadevanj vlad informbirojevskih držav in skupin ter nekaterih drugih držav, v katerih so komiteji pristažev miru samo orodje, je danes borba proti socialistični neodvisni Jugoslaviji, to se pravi proti Nacionalnemu komiteju Jugoslavije za obrambo miru. Za to borbo so mobilizirali tudi urad in stalni komite Svetovnega kongresa pristažev miru.

Zveza med Informbirojem in uradom Svetovnega kongresa pristažev miru se je izražala v vedno hujši in brezvestnejši obrekovalni kampanji proti socialistični Jugoslaviji.

Ena najnesramnejših klevet, ki naj bi bila glavni argument za izključitev Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru, je fantastična izmišljotina o pomoči Jugoslavije grški monarhofašistični vladi. Na ta način skušajo tudi Svetovni kongres pristažev miru pritegniti v gnusno kampanjo, ki naj bi prikrla prave krivice likvidacije grškega osvobodilnega gibanja.

Ukrep urada, ki zastopnikom Jugoslavije onemogoča sodelovanje na plenarnem zasedanju Stalnega komiteja v Rimu, je samo del kampanje. Narodi Jugoslavije morejo v tem prizadevanju urada videti samo del politike, ki jo vodijo proti Jugoslaviji vlade Sovjetske zveze in ljudskih demokracij, da bi strmoglavile državno vodstvo in uničile njeno neodvisnost.

Millijoni mož in žena na svetu, je poudaril dr. Vidmar, v tej politiki ne vidijo temeljenih garancij za varstvo glavnih pogojev svobode, neodvisnosti, enakopravnosti ter pravičnega in trajnega miru, urad pa se je izjavil za to politiko, ko je na način, ki nikakor ne odgovarja demokratičnim načelom ter duhu manifesta Svetovnega kongresa pristažev miru, izključil Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru.

O zmagi neodvisnosti vseh na-
(Nadaljevanje na 2. strani)

Odkritje spomenika 13 žrtvam nacizma

ki so bile dne 29. aprila 1943 obglavljene na Dunaju in

PREKOP NJIHOVIH TELESNIH OSTANKOV

bo v nedeljo, dne 6. novembra 1949 ob 10. uri dopoldne v Selah.

Pokažimo s svojo udeležbo hvaležnost junakom, ki so dali svoja življenja za lepšo bodočnost svojega naroda.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške

Jugoslavija proizvaja specialni cement za hidrocentrale

Tovarna cementa v Anhovem že leto dni proizvaja posebno vrsto cementa, ki ga uporabljajo za gradnje večjih, masivnih objektov, zlasti pa še za gradnje dolinskih pregrad pri hidrocentralah. Zato se imenuje ta nova vrsta cementa, ki so jo začeli izdelovati po receptu univ. prof. dr. inž. Janja Kavčiča, specialni cement za hidrocentrale ali kratko cement „H“.

Navaden portlandski cement je pri gradnjah masivnih objektov pokazal mnogo pomanjkljivosti. V Ameriki so po letu 1930, ko so začeli graditi velike dolinske pregrade hidrocentral z navadnim portlandskim cementom, po enem ali dveh letih opazili nevarne razpoke, katerih popravilo je bilo precej koščljivo in drago. Razpoke, ki so jih opazili, povzročajo krčenje strjevnega betona, ki se ohlaja. Portlandski cement razvija namreč pri strjevanju precej toplote, ki zaradi debeline teh blokov ne more odhajati in se v jedru kopiči. Zato se dvigne temperatura za 20 stopinj, pa celo za 40 stopinj. Posledica tega pa so nevarne razpoke na vnanji strani zidov.

Z raznimi ukrepi so poskušali preprečiti kopičenje toplote v jedru masivnih betonskih blokov, predvsem pa na dva načina. Eden teh načinov je vgraditi v betonske bloke sistem cevi, po katerih odvajajo vodo za ohlajevanje jedra. Te cevi, ki služijo hkrati tudi kot armatura, pa se zaradi nenormal. ohlajevanja betona niso posebno obnesle in so zato poskušali še drugačen način — z uporabo posebne vrste cementa, ki pri strjevanju razvija manj toplote kakor portlandski cement. Te vrste cementa z nizko strjevalno toploto izdelujejo sedaj nekatere države na več načinov, pač v okviru lokalnih možnosti, razpoložljivih surovin in posebnih zahtev. Vsi ti cementi pa imajo v splošnem nižjo trdnost od portlandskega cementa.

V Jugoslaviji doslej te vrste cementa še niso izdelovali. Novi H-cement je prof. dr. inž. Kavčič sestavil na pobudo projektivnega zavoda LRS v svojem inštitutu za anorgansko kemijsko tehnologijo na bazi žindre jeseniških plavžev. Že v tem je stodjeno pomembno delo. Žindra je po pojmi vseh svetovnih znanstvenikov neuporabna za kakršno koli izkoriščanje v proiz-

vodnji cementa, če ne vsebuje vsaj 50 odstotkov apna. Jeseniška žindra, ki ima komaj 31 odstotkov apna, pa je pri znanstvenih poskusih prof. Kavčiča dala odlične rezultate. Razen nizke strjevalne toplote je posebna odlika prof. Kavčičevega mešanega cementa v trdnosti, ki prav nič ne zaostaja za trdnostjo portlandskega cementa, napravljene iz istega klinkerja, pač pa jo celo presega. Vse to pa so lastnosti, ki naj jih ima tak cement v čim večji meri, da prepreči nastajanje razpok masivnega betona. Z uporabo H-cementa se da doseči tudi precejšen prihranek gradbenih stroškov — najmanj za 8 od 10 odstotkov.

Industrijsko proizvodnjo tega cementa je na podlagi laboratorijskih rezultatov prof. Kavčiča začela cementarna v Anhovem pod vod-

stvom direktorja Gosaka, ki je laboratorijski postopek v kratkem času prenesel v industrijsko proizvodnjo, in to kljub planski obremenitvi tovarne in čeprav tovarna za ta postopek ni zadostno opremljena.

H-cement je lastna zamisel prof. Kavčiča, ki je že pred vojno dolgo let delal poizkuse z žindrami, da bi sestavil ustrezajoč cement za zgradbe v morski vodi. Tudi v praksi se je H-cement dobro obnesel prav pri gradnji hidrocentrale v Moste pri Zirovnici. Pri merjenju toplote, ki jo ta cement proizvaja, so tu dobili minimalno povečanje temperature 8 do 10 stopinj.

Tako so dobili po zaslugi dr. inž. Kavčiča nov pomemben proizvod cementne industrije, ki bo znatno pripomogel zlasti k hitrejši elektrifikaciji države.

Edino zmaga načel svobode in enakosti med narodi je jamstvo borbe za mir

(Nadaljevanje s 1. strani)
prednih sil sveta globoko prepričani — je nadaljeval dr. Vidmar — podajamo, da je preprečitev sodelovanja po zastopnikih 72 držav izvoljenih jugoslovanskih delegatov nepravilno, nedemokratsko in ciljem, katerim naj bi urad služil v duhu manifestata, škodljivo dejanje.

To izjavljamo v imenu 1,7 milijona med osvobodilno borbo in ljudsko revolucijo padlih Jugoslovancev, ki so svoja življenja žrtvovali za svobodo in neodvisno enotnost narodov. Izjavljamo to v imenu milijonov jugoslovanskih delavcev, ki pod vodstvom Komunistične partije zmogovito gradijo srečno socialistično življenje, ki s svojo vlado na čelu neomajno stojijo v prvih vrstah v borbi

za svobodo in enakopravne odnose med narodi, za mirno in ustvarjalno sodelovanje narodov in držav, za pravičen in trajen mir.

Enotnosti milijonov naših delavcev in milijonov pristašev miru v svetu ne more nihče razbiti, najmanj pa z upravnimi ukrepi, ker nas povezujejo najmočnejše in najmirnejše vezi s svobodoljubnim in naprednim človeštvom.

Nacionalni komite za obrambo miru bo doprinal k tej enotnosti. V tem da nadaljuje s svojim delom, je Nacionalni komite Jugoslavije mnenja, da bo edino zmaga načel svobode in enakosti med narodi polno jamstvo uspešne borbe za pravičen in trajen mir.

Italijanski šovinisti grozijo Slovincem, da jih bodo izgnali iz Gorice

Trst, (Tanjug). Na zadnji seji občinskega sveta mesta Gorice je slovenski predstavnik Demokratične fronte Slovencev v Italiji zahteval, naj se v občinskih uradih uvede dvojezično poslovanje, naj bo na sejah

občinskega sveta navzoč slovenski tolmač in naj svet obsodi bombni atentat na steklarsko delavnico Slovenca Korena v Gorici. Predsednik občine — predstavnik italijanskih šovinističnih strank, se je izognil razpravi o teh zahtevah ter preložil razpravo na prihodnjo sejo sveta. Predstavniki italijanskih šovinističnih strank so že pred začetkom seje organizirali skupine šovinistov, ki naj bi v primeru razprave o teh predlogih povzročili nerede ter onemogočili nadaljevanje seje. Ker pa do razprave ni prišlo, so šovinisti po končani seji skušali napasti predstavnike Demokratične fronte Slovencev v Italiji ter grozili Slovincem, da bodo vsi izgnani iz Gorice.

V Franciji imajo spet novo vlado

V Franciji se vlade menjajo, toda reakcionarna politika, ki vodi deželo v prepad, se nadaljuje. V času francoske vladne krize so govorili svoje deklaracijske govore pred parlamentom socialist Moch, za njim radikalec Rene Mayer in končno predstavnik klerikalne stranke Bidault, toda vsi ti govori so bili v bistvenih potezah enaki.

Tudi Bidaultov program nedvomno potrjuje, da bo njegova vlada vodila še bolj reakcionarno politiko. Bidault se je v imenu bodoče vlade izjavil za široko amnestijo kolaboracionistov z nacističnim okupatorjem, za omejitve pravice do stavke, za nadaljevanje vojne v Vietnamu, za nadaljnjo „reorganizacijo“ nacionaliziranih podjetij. Glede vprašanja cen in mezd je Bidault, kakor njegova

dva prednika, predlagal enkratno denarno pomoč najslabše plačanim delavcem. Kakor je znano, so sindikalne federacije že poprej ostro obsodile tak vladni načrt. Glede politike nasproti Nemčiji je Bidault pozval stranke vladne koalicije, naj se med seboj sporazumejejo.

Na svoji seji je nato francoska narodna skupščina izglasovala zaupnico Georgesu Bidaultu za sestavo nove vlade s 367 proti 183 glasovom. Proti zaupnici Bidaultu so glasovali komunisti in republikanski progresisti. To dokazuje, da je bil dosežen med glavnimi strankami kompromis glede na razdelitev resorov.

Po izglasovanju zaupnice je predložil Georges Bidault predsedniku republike Auriolu seznam ministrov.

VABILO NA 1. SADNO RAZSTAVO, KI BO OD 6. DO 9. NOVEMBRA 1949

pri Tišlarju v Št. Janžu

ZAČETEK OB 9. URI DOPOLDNE!

Oglejte si zanimivo in poučno razstavo!

Kmečka zveza za Slovensko Koroško

KITAJSKA LJUDSKA ARMADA SE BLIŽA MEJI VIET-NAMA

V južnokitajski pokrajini Kwantung prodirajo demokratične sile, brez da bi naletele na večji odpor, zmogovito naprej.

Koumintanške čete skušajo, da bi z begom na otok Hainan ušle demokratičnim oddelkom, ki prodirajo s severa.

Kakor poroča hongkongski tisk, je 5 kuomintanških vojnih ladij, ki so sodelovale pri blokadi ob reki Perl, prešlo v tabor ljudske armade. Priplule so v pristanišče Kanton oziroma Kongmun.

Po zadnjih poročilih so se prve enote ljudske armade približale meji Viet-Nama že na 35 km in zmogovito prodirajo proti jugu naprej. Demokratični oddelki, ki operirajo v južni Kitajski, pripravljajo veliko ofenzivo na Kveilin, glavno mesto pokrajine Kwangsi. V mestu vlada strogo obsedno stanje.

Greenwich, (Reuter). Bivši ameriški zunanji minister Edvard Stettinius je v starosti 49. let umrl. Stettinius je bil od leta 1944 do 1. julija 1945 zunanji minister, ki ga je bil potem zamenjal Byrnes.

London.— Britanske volitve v parlament bodo, kakor poroča Reuter, verjetno v mesecu maju prihodnjega leta.

OBJAVA

Slovenska sekcija zveze bivših političnih internirancev in KZ-larjev opozarja vse partizanske invalide, bivše internirance in KZ-larje, izseljence ter vse žrtve fašizma, da z 31. 12. 1949 poteče rok za vlaganje prošnje za izstavitve uradnega potrdila po § 4 (Amtsbescheinigung) oziroma izkaznice za žrtve (Opferausweis). Vsi, ki imajo pravico do teh potrdil, naj preko slovenske sekcije bivših političnih internirancev in KZ-larjev takoj napravijo potrebne vloge na pristojna okrajna glavarstva.

Hkrati opozarjamo, da je na podlagi 4. novele zakona o oskrbi žrtev (Opferfürsorgenovelle) krog upravičencev na uradno potrdilo razširjen. Tako so vsi, ki so bili zaradi porekla, vere ali narodnosti od nacistov zaprti in katerim je bila po zakonu z dne 4. 7. 1947 izstavljena le izkaznica za žrtve, upravičeni zahtevati, da se jim izstavi uradno potrdilo (Amtsbescheinigung). Poleg tega pa priporočamo vsem tistim, katerim je bila vloga svojčas odklonjena, da na podlagi 4. novele ponovno zaprosijo za uradno potrdilo oziroma izkaznico za žrtve.

Potrebne formularje za vlogo, kakor tudi vsa tozadevna pojasnila, dobite na sekretariatu Slovenske sekcije zveze bivših političnih internirancev in KZ-larjev v Celovcu, Salmstrass 6.

OGLAS

Prebivalstvu Bilčovsa in okolice naznanjam, da bom dne 7. novembra 1949 spet odprl svojo

TRGOVINO Z MEŠANIM BLAGOM

Vsem cenjenim odjemalcem, zlasti nekdanjim, se priporočam.

Filip Martič

trgovina z mešanim blagom
Bilčovs

S PONOSOM SE JIH SPOMINJAMO

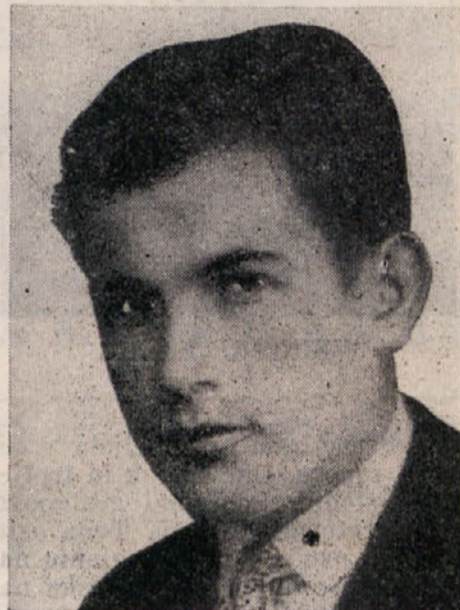
GREGORIČ FRANC

OLIP TOMAŽ

KELIH URH

PRISTOVNIK FRANC

ORAŽE JERNEJ

GREGORIČ FRANC
kmet pri pd. Hlipočniku v Selah pri cerkvi se je rodil dne 1. oktobra l. 1901. Ljubil je svojo zemljo, ki jo je z velikim trudom in skrbjo obdeloval vsa leta in tako služil sebi in svojim vsakdanji kruh. Ljubil pa je tudi svoj slovenski narod, ljubil ga je tako, da je dal zanj vse, kar je imel. Dne 1. decembra 1942 so prišli po njega gestapovci in ga odvedli v Celovec, kjer je bil obsojen na smrt.

Preganjali pa niso samo njega, tudi ostali člani Hlipočnikove družine so jim bili na poti. Zaprli so tudi njegove sestre Nežo, Marijo in Ano in jih po nečloveškem mučenju v celovških zaporih odvedli v različna koncentracijska taborišča. Nežo so odvedli v Ravensbrück, kjer so jo dne 27. novembra 1944 zločinsko umorili. Marijo so najprej vrgli v Auschwitz, pozneje pa v Ravensbrück, kjer je ostala do konca. V Ravensbrücku je bila tudi Ana. Marija in Ana sta preživeli nečloveško trpljenje v koncentracijskem taborišču in se po končani vojni spet vrnili na dom. Toda Marija si je v Auschwitzu in Ravensbrücku nakopala bolezen na pljučih, ki je bila neozdravljiva in na posledicah katere je dne 18. maja 1946 doma umrla. Od Hlipočnikove družine, ki je veskozi zavedna slovenska, je ostala le Ana, ki zdaj upravlja posestvo. Takšna je bila usoda preizkušene Hlipočnikove družine, ki ni klonila. Nič ni strlo tudi Ane, ki je edina še ostala. Zvesta je svojemu narodu, ki ga danes le še bolj ljubi. Zaveda se, da jo je rodila slovenska mati in kot zavedna Slovenka se je postavila v vrsto tistih, ki se za svoj narod ne ustrašijo žrtev in ki se dosledno bore za ohranitev slovenskega naroda na Koroškem.

ORAŽE JANEZ

DOVJAK IVAN

ORAŽE JERNEJ

pd. Ožbajt v Selah pri cerkvi, se je rodil dne 12. avgusta 1902. Vse svoje življenje je posvetil delu na svoji domačiji — pri Ožbajtu je kajža z nekoliko zemlje — in svojemu slovenskemu narodu, ki ga je nad vse ljubil. To je bilo seveda trn v peti nacističnim oblastnikom, ki so hladnokrvno sklenili, da ga uničijo. Dne 1. decembra 1942 ga je celovška gestapo aretirala in odvedla v zapor v Celovec, kjer so ga ob zašliševanju nečloveško mučili in pretepali. Toda ponosno je prenašal vse trpljenje, ker je vedel, zakaj trpi. ko je dne 18. aprila 1943 pisal svoji sestri, ki je ostala še doma, zadnje pismo, je že vedel, kaj mu je namenjeno. „To pa itak veš, kako smo bili obsojeni“, je rečeno v tem pismu, in dalje: „Mislim da na-

ša krivda ni tolikšna, kakor nas dolžijo“. Ali je sploh mogoče govoriti o kakršni koli krivdi tistega, ki je ostal zvest svojemu stoletja zatiranemu narodu in ki ga je pripravljen do zadnjega braniti? — Nacizem je to smatral za veliko krivdo, ker je pač hotel slovenski narod popolnoma iztrebiti. Zato je preganjal najbolj zavedne Slovence, jim sodil in jih obsodil, zato jih je pobijal in moril, toda naroda ni mogel iztrebiti.

ORAŽE JANEZ

nečak Jerneja Oraže, je bil rojen 12. maja 1925 v Selah pri cerkvi. Uslužben je bil pri pošti, ker pa se je kljub svoji mladosti zavedal, da ga je rodila slovenska mati, ni dobil službe v slovenskem ozemlju ali v bližini svojega domačega kraja. Pošiljali so ga v same nemške kraje. Zaradi sodelovanja s partizanskimi borci so ga 12. januarja 1943 aretirali in odvedli v celovške zapore. Končno so ga, komaj 18 let starega, obsodili na smrt in ga ubili.

Oraže Janez, ali kakor so ga imenovali doma Ožbavtov Hanzej, je vedno ljubil svojo slovensko materno govorico, ki je nikoli ni zatajil. Ob nacističnem ljudskem žtetju ga je selski učitelj nagovarjal, naj se vendar vpiše za Nemca. Toda Hanzej je ostal, kar je vedno bil. „Kar je moja mati, sem tudi jaz“, je bil njegov odločni odgovor učitelju. Od tega časa ga učitelj, ki je bil hkrati mero-dajna oseba v občini, ni maral in ga je zapostavljal, kjer ga je le mogel. Na vse zadnje pa je Hanzej moral umreti, ker je bil napoti nacističnim vlastodržcem.

Svojega pokolenja in besede niti takrat ni zatajil, ko je že gledal smrti v oči. „To sem zaslužil samo za svojo dobroto, ker sem bil z vsakim človekom predober. Svojega materega jezika pa ne zatajim, tudi v zadnji uri ne.“ Tako piše v svojem zadnjem pismu z dne 18. aprila 1943 svoji teti. Tako je le nekaj dni pred smrtjo — pred mučeniško smrtjo — govoril slovenski mladinec. Naj nam bo zgled v našem nadaljnjem delu in borbi. Bil je junak in tudi umrl je kot junak!

Gestapo pa je zaprla tudi njegovo mater Ano, sestro Jerneja Oraže. Nacistično „ljudsko“ sodišče jo je obsodilo na pet let kaznilnice. Ana Oraže se je vrnila, vendar še danes čuti posledice KZ-ov Aichach in Kolbermoor.

DOVJAK IVAN

doma iz Borovelj, je bil roj. dne 23. decembra 1905. Po poklicu je bil puškar. Kot zavednega Slovenca ga je dne 4. decembra 1942 celovška

KELIH FLORIJAN

ORAŽE JAKOB

PASTERK JURIJ

WEINCIRL FRANC

gestapo aretirala in odpeljala v celovške zapore. Dnevi muk in trpljenja so sledili. Podivjani gestapovci so ga pretepali do krvi. Toda ostal je trden, ostal je zvest svojemu narodu, dokler mu zločinska roka nacističnega rablja ni vzela mlado nabudno življenje. Zapustil je ženo in dva otroke.

Par ur pred smrtjo je dne 29. aprila 1943 pisal ženi zadnje pismo. „Bodi močna, ne ustraši se!“, pravi. „To je moje zadnje pismo. Danes moram umreti. Po dolgih mukah bom rešen tega trpljenja. Saj veš, da je bilo moje življenje od zibelke do groba samo trpljenje.“ V tem pismu izraža tudi svojo zadnjo željo: „Prosim te, če ti bo mogoče, napravi mi po vojni, ko bo mir, na Macnu v skalo vdelan spomenik s sliko, ki visi na steni, in z mojo zadnjo pesmijo:

Po planini hodi lovec mlad,
ozira se v dolino,
z levico briše si oči
z desnico se na puško opira.
Oj ti planinca skalnata,
kdo bo tebe ljubil,
ko bom jaz v grobu spal
in zemlja me bo krila.
Oj ti puška risana,
kdo bo tebe ljubil,
ko bom jaz v grobu spal
in zemlja me bo krila.

Nič ga ni strlo, umrl je kot zvest član naše narodne družine, kot hrabri borec za naše pravice.

OLIP TOMAŽ

je bil po poklicu gozdni delavec. Rodil se je dne 15. decembra 1913 v Selah pri cerkvi, kjer je s svojo materjo tudi stanoval. Bil je pevec in nadvse rad prepeval naše slovenske pesmi. Narodov blagor mu je bila vedno sveta zapoved. Zato se je takoj vključil v narodnoosvobodilno borbo koroških Slovencev in postal partizan. Boril se je v okolici Sel, kjer so ga dne 1. decembra 1942 ujeli. Odvedli so ga v Celovec, kjer so ga vrgli v ječo. Mnogo je moral pretrpeti, predno je izdihnil svoje mlado življenje. Pretepali so ga in suvali ter ga nečloveško mučili, končno pa ga kot „bandita“ izročili nacističnemu rablju.

Tudi po njegovo mater so trikrat prišli gestapovci, vendar so jo pustili doma, ker je popolnoma hroma. Zagrozili so ji, če bi partizani že enkrat prišli in ne bi naznanila, da pride v koncentracijsko taborišče.

Sama je ostala, njeno edino oporo sina Tomaža so uničili. Nič si ne more pomagati, ker je hroma in sama ne more prestopiti niti praga svojega stanovanja. Pa kljub temu

pravi: „Da bi enkrat le zmagal slovenski narod, da bi bili končno popolnoma svobodni.“

KELIH URH

se je rodil dne 22. junija 1912 kot sin zavedne kmečke družine. Pozneje je prevzel domače posestvo, na katerem je z velikim veseljem delal in gospodaril. Niti trenutka v svojem življenju ni pozabil, da ga je rodila slovenska mati. Zato je bil gotovim ljudem že od nekdanj trn v peti. Ko se je na Koroškem začela partizanska borba, je takoj našel slike s partizani, jih podpiral zlasti s hrano in tako sodeloval v veliki borbi za svobodo slovenskega naroda. Toda tisti, ki so ga zaradi njegove narodne zavesti že od nekdanj črtili, so mu nenadoma zadali udarec: dne 12. januarja 1943 ga je gestapo na svojem domu aretirala in odvedla v Celovec, kjer je do dobra okusil celovške zapore. Pretepanje in mučenje je bilo na dnevnem redu, dokler ga niso obsodili na smrt. Toda niso mu mogli vzeti svoje narodne zavesti in svoje slovenske materne besede, ki jo je nadvse ljubil, čeprav so ga umorili. Žrtvoval se je v zavesti, da je doprinesel svoj delež k uničenju zločinskega nacizma in k osvoboditvi slovenskega naroda.

OLIP MICKA

Niso prizanesli tudi staršem in sestri. Očeta Jerneja in mater Angelo Travnik ter sestro Sevino Švajger so prav tako zaprli. Mati je umrla v koncentracijskem taborišču Auschwitz, oče pa je bil 18 mesecev zaprt v celoškkih zaporih, sestra pa v Ravensbrücku. Oče in sestra sta se spet vrnila. Sestra stalno boleha za posledicami, ki si jih je nakopala v KZ-u.

PRISTOVNIK FRANC

kmečki delavec v Selah pri cerkvi, se je rodil l. 1910.. Iz vse svoje duše zvest svojemu slovenskemu narodu je ob prihodu nacizma kaj kmalu vedel, kje je njegovo mesto. Povezal se je z našimi partizanskimi boreci in jim nudi vso podporo, kolikor je bilo v njegovih močeh. Zato so ga nacistični oblastniki tudi preganjali in ga končno leta 1943 aretirali. V celovških zaporih so ga mučili do krvi, predno so izrekli nad njim smrtno obsodbo. Toda ostal je trden in se ni zmenil za vse nasilje. Na sveti večer 1943 so ga tako pretepli, da ni bilo na njemu toliko zdrave kože, kamor bi lahko položil svoj prst. Umrl je kot junak. V svojem zadnjem pismu je pisal: „Pripravljati se moramo na smrt. Komaj čakamo,

da bomo rešeni tega trpljenja. Zakaj umrjemo, vemo.“

Zaprli pa so tudi njegovo sestro Marijo, ki je bila do konca vojne v koncentracijskem taborišču.

KELIH FLORIJAN

je rojen 30. aprila 1908. Doma je v Selah na Šajdi. Kot gozdni delavec je služil svoji družini vsakdanji kruh. Bil je dober družinski oče, prav tako pa tudi zaveden Slovenec. Vedno se je odzval klicu trpečega in za svobodo in enakopravnost se borečega naroda, tako tudi v dobi nacističnega nasilja. Povezal se je z junaškimi partizani in sodeloval z njimi. Dne 12. januarja 1943 ga je celovška gestapo aretirala. V Celovcu so ga podivjani gestapovci pretepali, toda izdal ni ničesar. Umrl je kot dosleden borec za pravice svojega naroda.

Zapustil je ženo in štiri otroke. Za ženo so bili hudi časi, prav tako za otroke, ker ni bilo nobenega, ki bi za nje skrbel. Njen mož ji je v zadnjem pismu pisal, naj vzgaja svoje otroke tako, kot je bil vzgojen on. To željo mu je izpolnila in jo izpolnjuje. Kljub temu, da jo je doletela tako strašna usoda, ni klonila. Zavedna Slovenka je in v zavedne Slovence vzgaja tudi svoje otroke.

ŽUPANC MIHA

ORAŽE JAKOB

pd. Motlnov v Selah, se je rodil decembra 1902. Bil je gozdni delavec. „Slovenec sem, tako je mati d'jala“, to je bilo vedno njegovo geslo. Tako je bil tudi med prvimi v Selah, ki so šli v partizane, da rešijo svoj narod zločinskega fašizma. V zimi 1942 na 1943 je nacistična policija napravila hajko na partizane. Jaka Oraže je bil obstreljen in nato ujet. Policija ga je prepeljala v bolnišnico, kjer so vzeli nekemu drugemu kri, da so njega ozdravili. Ozdravili pa so ga zato, da so ga potem lahko pretepali in mučili. Pa čeprav so ga tako pretepli, da ni mogel hoditi in so ga morali k obsodbi pripeljati, ni nič izdal.

Tudi njegovega brata Boštjana so zaprli in ga v celovških zaporih tako mučili, da je živčno popolnoma uničen.

PASTERK JURIJ

kmet pri pd. Tavčmanu v Lobniku pri Železni Kapli, se je rodil dne 12. aprila 1903. Kot zaveden Slovenec se je že v svojih mladih letih udeleževal v prosvetnem društvu v Železni Kapli. Ko so prišli v te kraje prvi partizani, jih je vsestransko podpi-

ral, ker se je zavedal, da brez borbe in žrtve slovenski narod ne bo dosegel svobode. Dne 17. novembra 1942 je prišla na dom gestapo in ga aretirala. Hude so bile muke, ki jih je moral prestati v celovških zaporih, toda ni klonil. Tako so ga pretepali, da je imel ves krvav hrbet. Zapustil je ženo in dva otroke.

Dne 30. novembra 1942 so aretirali tudi njegovo ženo Katerino in jo obsodili na tri leta kaznilnice. Bila je v kaznilnicah Aichach in Laufen. Jurijeva sestra Ana je bila obsojena na dve leti zapora. Sestri Tino in Marijo ter oba Jurijeva otroka Jurija in Franceta so izselili v taborišče Alt Oetting na Bavarskem.

Jurij Pasterk je brat prvega komandanta I. koroškega bataljona Franca Pasterka — Lenarta, ki je 1943. leta padel v Mežici.

WEINCIRL FRANČO

pd. Markuc na Suhi pri Reberci, je bil jako napreden kmet. Obiskoval je kmetijsko šolo. Z veseljem je delal na svojem posestvu, dokler ga niso aretirali in obsodili na smrt. Bil je ljudski pesnik, vendar so njegove pesmi nepoznane, ker jih je vse gestapo zaplenila in uničila.

Aretili in pahnili v koncentracijsko taborišče so tudi njegovo sestro Lizo Rigelnik.

OLIP MICKA

hči zavedne slovenske družine, se je rodila dne 28. marca 1913 v Obirski pri Železni Kapli. „Slovenska mat' me je rodila“ je povedala vsakemu v obraz. Tega se tudi ni ustrašila povedati v dobi najhujšega nacističnega nasilja. Vsled svoje globoke narodne zavesti se je takoj, že leta 1942., povezala s partizani in jih podpirala, jim nosila hrano in jih obveščala. Dne 28. oktobra 1942 pa jo je policija ujela, ko se je pri Golobu na Obirskem sestala s partizani. V Celovcu, kamor so jo odvedli, so jo gestapovci tako pretepali, da ji je kar tako lila kri iz ust. Nič pa ni izdala, molčala je kot grob. Niti smrtna obsodba ji ni odprla ust. Raje je umrla, kot da bi izdala tiste, ki so se borili za svobodo slovenskega naroda.

ŽUPANC MIHA

zavedni slovenski delavec, se je rodil decembra 1909 v Obirski. Vse svoje življenje je bil tam, kjer je stal trpeči in boreči se narod. 1942. leta se je povezal s partizani in jim pomagal v njihovi borbi, kolikor je mogel. Smatral je za svojo dolžnost, da v tej borbi tudi on stori vse, kar mu veli narodna dožnost. Dne 23. novembra 1942 pa ga je policija aretirala. Zapustiti je moral ženo in tri otroke, zapustiti za vedno. V celovških zaporih je bil izpostavljen groznim mukam, ostal pa je trden.

Olip Micka in Županc Miha sta brat in sestra. Njune starše Jurija in Barbaro Županc so dne 17. novembra prav tako aretirali. Oče je bil obsojen na sedem let kaznilnice, mati pa na pet let. Očeta so vrgli v koncentracijsko taborišče Stein na Donavi, mater pa v Waldheim na Saškem. Oba sta se vrnila.

Janez Županc, brat usmrčenih ter sin Jurija in Barbare, pa je prvi organiziral narodnoosvobodilno borbo v teh krajih ter položil temelje OF na Koroškem. Tudi on je dal življenje za svobodo slovenskega naroda. V nekem spopadu pri Šmarjeti v Rožu ga je ubila nacistična policija.

VEČNA JIM SLAVA!